

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto II.

Ljubljana, dne 15. aprila 1937.

Štev. 14.

Ljubljana, 15. aprila 1937.

V zadnji številki našega lista smo se dotaknili vprašanja zanimanja mladine za razne življenjske probleme v zvezi z očitki, ki nanjo lete, namreč, da je popolnoma malodušna ter se sploh ne udejstvuje. Ker je precejšnja razlika med mladino, ki študira in ono, ki si je izbrala svoboden poklic, smo jo morali nujno razdeliti na dva dela. Obdelali smo že vprašanje študirajoče mladine; danes si oglejmo še mladino, ki ne študira v pravem pomenu besede, ampak se pripravlja na svoj življenjski poklic izven šole.

Že pri mladini, ki študira, smo postavili trditve, da ne leži toliko krivde za njeno neudejstvovanje, ki se ne tiče šole, na njej sami, ampak predvsem na onih činiteljih, katerih dolžnost bi sicer bila, da jo na to navajajo in ji zato nudijo čim več možnosti, ki pa jo nasprotno od tega odvrtačo, oziroma jo tako utesnjujejo, da se ne kažejo nikaki pozitivni uspehi. V podobnem položaju je mladina, ki ne hodi v šolo: vajenci najrazličnejših strok ter vsi oni, ki si že v mladih letih služijo svoj kruh. Mogoče je njihov položaj v gotovih ozirih še težji, ker so od svojih predpostavljenih praktično še bolj odvisni, kot je to slučaj pri študirajoči mladini. Ena glavnih ovir, ki se tej mladini postavlja na pot in ji tako preprečuje zanimanje in udejstvovanje, je njeno fizično delo, ki ga mora dan za dnem opravljati. To delo ji jemlje toliko časa in jo dostikrat tudi telesno in duševno tako izčrpa, da se ne more, razen s precejšnjim samopremagovanjem, posvetiti še onemu delu, ki se od nje zahteva. Toda to ni vse! Mladina, ki ne študira, je mnogo bolj povezana s svojimi delodajalci, predpostavljenimi, kot študirajoča, kar prihaja ravno pri tej stvari, ki jo obdelavamo, do izraza v tem, da se jo od kakršnegakoli izvenpoklicnega udejstvovanja, če ne gre seveda v prid delodajalcu, odvrtačo z mnogo večjo energičnostjo in doslednostjo, kot študirajočo mladino. Ker je ta mladina torej tako odvisna, je težko najti načina in možnosti, da se jo pritegne tudi k drugemu delu. Ne zanikamo, da ta mladina ne bi imela smisla in potrebe za širše izobraževanje in potem tudi veselje za udejstvovanje, nasprotno: trdimo, da čuti, ker je ožje povezana z realnim življenjem, mogoče celo več zanimanja za probleme, ki se ji kažejo, kot mladina, ki študira. Nedostatek je edino v tem, da jo telesno delo, ki ga more ponekod vršiti celo preko mere, preveč izčrpa, da bi se mogla v večji meri posvetiti tudi čemu drugemu. Če upoštevamo potem še razne druge okolnosti, ki smo jih nakazali že zgoraj, potem moramo uvideti, da je edina rešitev tega vprašanja v tem, da se regulira njeno življenje. Če bi odpadla njena prekomerna zaposlitev ter pretiran delodajalčev vpliv, bi bila podana možnost, da se ta mladina začne zanimati tudi za ostale stvari in tako doprinese gotov delež tudi ona.

Iz razmotrivanj položaja o stanju naše mladine in o njenem udejstvovanju v obeh številkah

V
skupnosti
je
bodočnost

Od 5. do 8. t. m. se je mudil v Beogradu predsednik bratske Češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš. Prijateljski obisk, ki ga je napravil naslednik predsednika Osvoboditelja Masaryka Jugoslaviji, je znova dokazal vso globino prijateljstva in bratstva, ki veže obe državi ter oba naroda, ki sta v najtežjih dneh naše zgodovine roko v roki korakala proti svojemu najvišjemu cilju — osvobojenju. Ta zgodovinska povezanost, ki jo je narekovalo skupno poreklo, se ni mogla oslabiti niti v dneh svobode, ko so bile in so še na delu razne sile, ki streme za tem, da se brat-

nam postane torej jasno, da so vsi očitki, ki nanjo lete, v pretežni meri neosnovani; da torej za stanje, kakršno je, ne odgovarja ona, ampak je krivda predvsem na starejših, ki jo v njenem hotenju ovirajo. Mladina ima v sebi mnogo volje in veselja do dela. Gotovo bi pokazala tudi lepe uspehe, če ne bi bila ovirana. Naj bo torej konec kristaliziranja njene mlačnosti. Potrckajte se raje sami na prsa in uvidite, da ste vi tisti, ki ste krivi takšnemu stanju. Po tem uravnajte soje mišljenje in kar je še važnejše, svoje korake.

ska naroda razdvojita. Nasprotno! V borbi prekajeno prijateljstvo se je manifestiralo vedno znova ter predstavlja danes v mednarodnem življenju upoštevanja vreden faktor. Skupni interesi Češkoslovaške in Jugoslavije so oni valobran, na katerem se razbijajo vsi napadi. Usoda češkoslovaškega in jugoslovenskega naroda je nerazdružljiva.

Zadnji obisk predsednika Češkoslovaške Jugoslaviji, ki jo je kot takšen posetil prvič, je pomenil ponovno poudarjanje naše neločljivosti vsemu svetu, ki mu je toliko ležeče na tem, da doseže skrhanje našega bratstva. V manifestacijah, ki jih je bil deležen predsednik bratskega naroda, je dobil najznačilnejši odgovor. Češkoslovaški narod, ki je z vso pozornostjo spremljal pot svojega predsednika, kakor tudi jugoslovenski, se namreč zavedata, da jima krvna skupnost in sličnost kulturnih, političnih in nacionalnih interesov narekujejo le eno pot — pot iskrenega bratstva in prijateljstva v najtesnejšem sodelovanju.

Socijalna akcija

„Naše volje“

Vprašanje socijalnega položaja našega dijaštva je precej pereče, dasi se to na prvi pogled ne opazi. Med dijaštvom, ki je po veliki večini iz zadovoljivo situiranih krogov, je tudi mnogo revnih dijakov, ki so jih poslali v šolo mali kmetje in delavci v upanju, da si poboljšajo socijalni položaj njihovi otroci, če to že njim ni bilo mogoče. Večinoma so to dobri dijaki, ker popolnoma razumejo težak položaj svojih starišev, ki jim morejo pošiljati le majhno podporo. Precej pa je tudi takih, ki se morejo preživljati celo sami.

Socijalni čut in prijateljstvo, ki nas z njimi veže, nam veleva, da jim pomoremo. Zato začnemo v okviru uredništva »Naše volje« socijalno akcijo. Ta akcija ima namen, da olajša revnim, a marljivim dijakom njihov položaj. Za začetek ima ta akcija tri namene: preskrba inštrukcij, preskrba dijakov, ki se vozijo, s skromnim kosilom in iskanje priložnosti zaslužkov našim srednješolcem preko počitnic.

Akcijo z inštrukcijami so podvzeli sicer tudi že naši akademiki. Ne zanikamo, da v njihovih vrstah ni revnih, ki so potrebni zaslužka, vendar pa smatramo, da naj srednješolcu pomaga predvsem srednješolec. Srednješolci so za takšen posel prav tako sposobni, v nekaterih ozirih mogoče še bolj, kot akademiki, poleg tega pa bodo inštruirali gotovo po nižji ceni, kot akademiki.

Položaj srednješolcev, ki se dan na dan iz bližnje okolice vozijo v šolo, je v fizičnem pogledu jako nevarčen. Poleg tega, da pridejo v šolo že jako zgodaj in morajo potem vse do

poldne in ponekod tudi še del popoldneva presedeti v šoli brez jedi, morajo dostikrat na odhod vlaka čakati po cele ure. Da je to zlasti mlademu telesu jako škodljivo, je razumljivo. Zato si je socijalna akcija nadela nalogo, da preskrbi tem dijakom, v prvi vrsti revnim, a marljivim, pri uglednih ljubljanskih družinah skromno toplo kosilo vsaj parkrat na teden, če to ne bi bilo mogoče vsak dan.

Velike počitnice, ki jih imajo srednješolci na razpolago, se dajo jako koristno prebiti. Posebno oni, ki so slabo situirani, bi si v teh treh mesecih lahko zaslužili skromno vsoto, ki bi jim jeseni pri nakupovanju šolskih potrebščin jako koristila, ne da bi pri tem zanemarili potreben telesni odpočitek. Prilik za skromen zaslužek se v teh poletnih mesecih nudi precej. Socijalna akcija v okviru uredništva »Naše volje« bo poskrbela za to, da pridejo naši revni srednješolci do gori omenjenih zaslužkov.

Poleg teh treh akcij pa prihaja v poštev še četrta. Znano je, da zlasti v narodno ogroženih krajih prebivalstvo ne more kljubovati gospodarskemu in kuturnemu pritisku tujcev. Zavedamo se, da je tudi tukaj naše polje. Zato smo si naredili dolžnost, da z materijalnimi sredstvi v kolikor bo sicer to mogoče, podpiramo učence onih šol, ki so najbolj ogrožene.

Razumljivo je, da tega dela ne bomo mogli izvršiti brez podpore naše nacionalne javnosti. Upamo pa in trdno smo prepričani, da nas bo popolnoma razumela, odobrvala našo akcijo in nas podprla pri tem delu.

Kulturni boljševizem

Razdirajoči in uničujoči elementi se navadno ugnezdijo na vseh področjih človeškega življenja. Seveda tudi kultura ni varna pred njimi. Tako smo bili zlasti po vojni tudi mi Jugoslovenci »osrečeni« z nekaterimi sadovi tako zvanega »kulturnega boljševizma«, ki sistematično uničuje duhovno zdravje našega naroda. V primeri z zapadno Evropo smo na srečo precej v zaostanku s tem blagom, a mnogi zapadno-evropski narodi so nas že prehiteli v pobijanju tega zla, ker so pravilno spoznali, da je vse, kar podira нравnost, strup za narod in državo.

Kaj pod pojmom »kulturni boljševizem« razumemo? Vse, kar ruši duhovne in etične dobrine človeka in naroda, a si pri tem nadeva varljivo obliko kulture. Razdiralna akcija se poslužuje predvsem dveh sredstev: tiska in kina.

Kmalu po vojni je prišla med slovenski del našega naroda cela poplava židovskega šunda iz Zagreba. Pozneje je ta vpliv nekoliko ponehal, dobili smo »domačo proizvodnjo«. V Ljubljani imamo založbe, ki menda nimajo drugega namena, kot da prevajajo najbolj umazan šund iz vseh kotov sveta na naša tla.

Drugo sredstvo je kino, ki dandanes predvaja ljudem v veliki večini samo pokvarjenost, zločinstvo in nenravnost. Sicer to ni samo pri nas; na zapadu je še mnogo slabše. Poučen iz tega, kakšen vpliv ima vsebina filma, nam je Azija. Beli filmski podjetniki predvajajo evropske filme, ki so 90 % polni lopovščin in nemorale. Japonski filmi pa prikazujejo same junake in plemenite ljudi. Rezultat? Japonski ugled je strahovito narastel, ugled belih je padel pod ničlo. Belokožcev nihče več ne spoštuje.

Odkod in zakaj prihaja ves šund, kulturni boljševizem med naš narod? Dva vzroka sta: prvi je sistematično rušenje vseh duhovnih dobrin s strani židovskih boljševiskih agentov, drugi pa je dobičkaželjnost pohlepnih založnikov in filmskih podjetnikov, ki jim je edini bog denar in edino нравno načelo žep.

Drugi vir šunda je torej sebičnost. Založniki in filmski podjetniki izdajajo knjige in izdelujejo filme, ki dražijo v človeku vsakovrstne strasti in ga zavajajo, da uživa strup, ki se ga pozneje, kakor n. pr. opija ali morfija, ne more odvaditi. Tako gre šund v denar, zastrupljevalci imajo polne žepe, zastrupljeni pa polagoma hirajo in često okužijo še druge.

Tu pomaga samo eno orožje: prijete je treba sebičneže tam, kjer so najobčutljivejši: ta Ahilova peta sta žep in denar. Zastrupljevanja našega naroda mora biti konec! Jugoslaviji ni treba, da bi brez pomisleka sprejemala vse izrodke evropske kulture, ki razjedajo zapadne države, zlasti Francijo. Nas jugoslovenske nacionaliste čaka važna naloga. Bojkot šunda v tisku in kinu. Edino na ta način bomo ukrotili denarne pohlepneže. Zahtevamo pravo umetnost, ne pa šund! Našli bomo tudi energična sredstva, da ukrotimo ljudi, ki namenoma in sistematično uničujejo duhovno zdravje naroda. Mi, jugoslovenska mladina, hočemo biti zdravi na duši in na telesu, da bomo vedno na razpolago narodu, domovini in kralju.

A. V.

Rajske razmere

V Sovjetiji so res odpravili »ornjo kasto buržujev, toda na njih mesto je stopila kasta sovjetskih komisarjev in voditeljev, ki nalagajo milijone, iztisnjene iz žuljev in krvi ruskega naroda, v švicarske in ameriške banke.

Da osvetlimo položaj sovjetskega delavca, naj posnamemo iz listov nekaj podatkov.

Sovjetski delavec ima do 170 rubljev plače, hranila pa stanejo (Po »Tiho okeanskaj Zvezdi« Vladivostok, 25. dec. 1936.): Mleko liter 4 rublje, 10 jajc 12 r, olje liter 15 r, surovo maslo 16 r kg, svinjska mast 18 r kg, meso 6.90 r kg, krompir 40 kopejk. Obleka stane: (po »Poslednje Novosti« Pariz št. 5814) čevlji 290 r, površnik 500 r, otroška obleka 260 r, ženska obleka 294 r. Vsak naj si sam preračuna, kakšno življenje živi delavec v dobi proletarske diktature.

Po okrožnici Centr. Post. Biroja (Moskva, ul. Kirova 26) smejo dobivati državljani SSSR iz inozemstva staro obleko, obušala itd. Toda carina je za kg obleke 300 r, za moške čevlje 300 r, za ženske čevlje 350 r.

Nadalje prinašamo posnetek članka »Moskovske Pravde« od 7. I. 1937. o propadlem gospodarstvu:

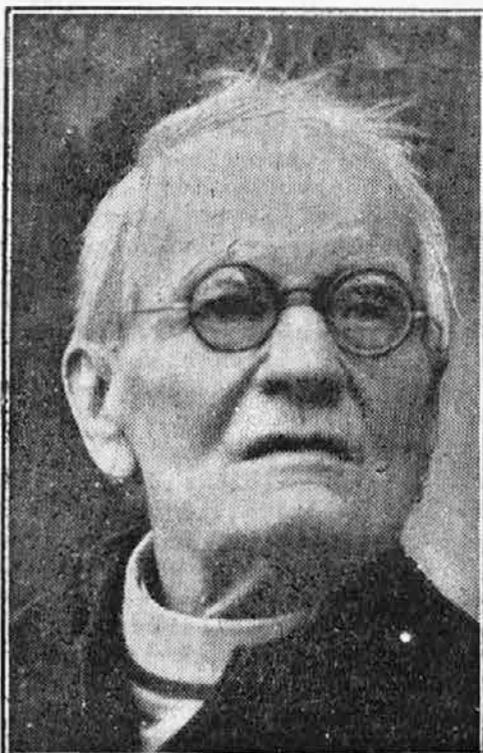
»Ko prideš v nekdanj cvetočo Vologdo, te že na postaji presenetijo obupne razmere. Luči ne gore, le tu pa tam brli redka svetiljka. Na ulicah vlada neprodiren mrak. V temi si izpostavljen napadom ljudi, ki jih je beda poživila. Kirurgu ob operacijski mizi vsak trenotek ugasne luč — in operacija se je ponesrečila. (Toda kaj pomeni v Sovjetiji človeško življenje! Op. ur.) Gledališka predstava se v sredi prekine. Studenti se uče v smrdljivih predavalnicah ob petrolejkah. Vodovod je v neredu, kopaljšča so zaprta. Toda to niso začasne ovire, mesto se potaplja v blatu« i. t. d.

(Nadaljevanje na str. 6.)

Preskrbite si inštruktorja iz vrst srednješolcev!

Obrnite se pismeno ali osebno na uredništvo »Naše Volje«, Ljubljana, Masarykova 14/II Podpirajte socijalno akcijo »Naše volje«

Naš vzornik Tomo Zupan

V pustem popoldnevu je dne 10. marca ljubljansko pokopališče sprejelo k večnemu počitku monsignora Toma Zupana.

K pogrebu se je zbralo jedro našega ljudstva in zopet dokazalo, da je pokojni Tomo Zupan do konca vžival neodpovedljivo zaupanje in spoštovanje naše široke javnosti. Bil je naš najuglednejši narodni svečenik, najstarejši pismeni Slovenec, mož, ki ga je njegovo požrtvovalno narodno-obrambeno in svečeniško delo uvrstilo med one naše velike sinove, ki so za vse čase postali mladini in odraslim vzorniki najčistejšega rodoljubja. Ko je pokojni Tomo Zupan bival na svojem gradičku Okroglem pri Kranju, je od tu vezal nešteto src in jih z dokazi že izvršenega težkega narodno-obrambena dela stalno bodril na neodstopno delavnost tudi v sedanjih težkih dneh. Njegova izredno visoka starost 97 let je zlasti od tedaj, ko je stal na čelu CMD, še prav posebno spoštovana zlasti v nacionalnih vrstah in po pravici so baš te vrste gledale v pokojnem Tomu Zupanu resničnega naslednika slovanskih apostolov Cirila in Metoda.

Sodelovanje msgr. Toma Zupana z našimi nacionalnimi prvoboriteli je mogočno učvrstilo vso našo narodno odpornost. Baš ta složen nastop narodnega duhovništva z našimi narodnimi prvoboriteli nam je omogočal zavidljive uspehe na našem narodno-obrambenem polju in ta košček zgodovine nam še danes najsvetleje lebdi pred očmi baš radi tega, ker v sedanji dobi tega složnega sodelovanja ne vidimo več. Baš radi tega pa smo tudi vsako leto ob njegovem rojstnem dnevu želeli Tomu Zupanu še mnogo zdravih let, da tako še dolgo ostane živ dokaz, da med duhovništvom in narodno inteligenco nekoč ni bilo nobenih diferenc, nobenih načelnih nasprotij, a da sodelovanje narodnega duhovnika z drugimi narodnimi voditelji tudi ni predstavljalo nič pregrešnega, nič protiverskega!

Pokojni Tomo Zupan ima z nebroj svojimi sodelavci mnogo zaslug, da smo v navalu germanizma tako dobro vzdržali in da je bilo toliko naših ljudi in naših krajev narodno zavednih v času, ko nam je s solunske fronte posijala Zvezda Ujedinjenja. Mnogo mogočnih trdnjav, ki jih je pokojni Zupan postavil in dobro utrdil, ječi na žalost še zdaj daleč od svojih svobodnih bratov. Toda Tomo Zupan ni kriv temu težkemu

stanju. Nenehoma je bodril in vabil na prepotrebno narodno obrambeno delo vse in vsakogar, predvsem pa svoje duhovne sobrate. Žal je naša nesrečna notranja politika zabila klin v našo dotedanjo složnost in enotnost, razdvojila je duhove in razcepila naše sile. Ideali močnega naroda, dosegljivi samo z enotnim nastopom, so zato propadli, da se umaknejo že v naprej na neuspeh obsojenim poskusom narodno-obrambenega dela v dveh in več različnih taborih.

Ko je narod začul bolešno vest, da je umrl vlastelin na Okroglem, je z vso svojo notranjo silo gnan, v množicah vrel k hladnemu truplu častitljivega narodnega borca in apostola, čakajočega na narod v domači kapelici sv. Cirila in Metoda. V enaki neugnani notranji sili je sledil pokojniku vse od njegove mrtvaške postelje do jame pri sv. Križu. Narod, ki je tega duhovnega velikana, prekaljenega borca in dobričina spremljal s toliko vdanostjo celo življenje, poslušal njegove zlate nauke in sledil njegovim poveljniskim odredbam, ta narod ni tega delal radi osebe prelata Toma Zupana, nego radi one velike odrešilne misli o naši samoobrambi, ki bi bila brez Tome Zupana in sodelavcev njegove dobe morda danes že vsa potopljena v gospodarsko, kulturno, zlasti pa politično ničnost.

Tudi jugoslovenska mladina, katere pogledi zro na žarke svetle Zvezde, bleščeče nad Oplenecem, gleda s ponosom v prošlost naše narodne zgodovine. Tudi v njej se svetijo svetli liki duhovnikov Toma Zupana, Ivana Vrhovnika in drugih vzorov, ki dvigajo našo mladino k pogumu in na pot za popolno in brezkompromisno narodno-obrambeno delo.

Pokojni nestor narodnih buditeljev, monsignor Tomo Zupan je zapustil nešteto dobrih del, s katerimi si je pri Bogu zagotovil obilno plačilo, pri narodu pa je radi njih prejel že tekom svojega življenja nedeljeno priznanje. Kakor da hoče še svoj zadnji čin simbolično uvrstiti v svoje dotedanje delo narodnega buditelja, je monsignor Tomo Zupan vse svoje posvetno premoženje izročil našim slepcem, kakor da hoče s tem simbolično prikazati svojo vročo, tekom vsega življenja tolikokrat poudarjeno željo, da naj vsi izpregledajo, da naj vsi prav vidijo, ker slepota duše, hujša od slepote oči, bi mogla čolnč naše usode zavesti na nevarne čeri.

Jugoslovenska mladina se spoštljivo klanja Tvojim manom, Veliki, Modri naš Učitelj in Vzornik. Pot Tvoje hoje, našemu narodu prepuščena, bo posebno skrbno negovana vse dotlej, dokler se do konca ne izpolnijo vsi Tvoji snovi. Slava Ti!

—že.

Današnji položaj Lužiških Srbov

Izmed vseh narodnostnih skupin današnje Nemčije so nam najbližji Lužiški Srbi, ki prebivajo sredi nemškega morja in bijejo že nad tisoč let nadčloveško borbo za svoj nacionalni in kulturni obstanek. Vendar še njihov položaj nikdar ni bil tako težak, kakor je zadnja leta, ko jih skušajo Nemci z vsemi mogočimi in nemogočimi sredstvi germanizirati. Komaj 150.000 je še tega zadnjega ostanka nekdanj mogočnih polabskih Slovanov in človek bi upravičeno pričakoval, da bo vsaj današnja Nemčija, ki je kot osnovo svojega političnega življenja proglasila dosledno izvajanje narodnostnega načela, po teh načelih ravnala tudi s svojimi narodnimi manjšinami ter jim tako zagotovila njihov samostojni kulturni in nacionalni razvoj.

Temu pa ni tako. Narodnostno načelo velja samo za Nemce in pod to krinko se skriva naduti imperijalizem, ki grozi uničiti vse nenemške narodnostne skupine Nemčije. Česar Nemci ne morejo doseči zlepa, skušajo doseči z nasiljem. Lužiške Srbe so pred časom enostavno proglasili za »vendsko« govoreči del nemškega narodnega telesa, kajti po njihovem »narodnostnem načelu« v Nemčiji ne more bivati nihče drugi, kakor Nemci, pa čeprav gre za cele narode, ki govore nenemški jezik.

Že pod sedanjim režimom v Nemčiji Lužiški Srbi niso imeli nobene svoje narodne šole, čeprav so jim bile take zagotovljene ne samo v weimarski ustavi, ampak tudi v raznih pruskih in saških zakonih in uredbah. Kljub temu pa je bilo v mnogih slučajih, kjer so na narodnih šolah poučevali lužiško-srbski narodno zavedni učitelji, mogoče deco poučevati v materinščini ter jo navdušiti za njihove slovanske brate po svetu. Danes je to nemogoče, ker se nahajajo po šolah srbske Lužice skoraj izključno fanatični nemško-nacionalni učitelji. V kolikor pa je še kje ostal zaveden lužiško-srbski učitelj, je temu prepovedano deco vzgajati v lužiško-srbskem duhu ter jo poučevati v materinščini. Če bi se pregrešil zoper to prepoved, ga takoj odpustijo ali

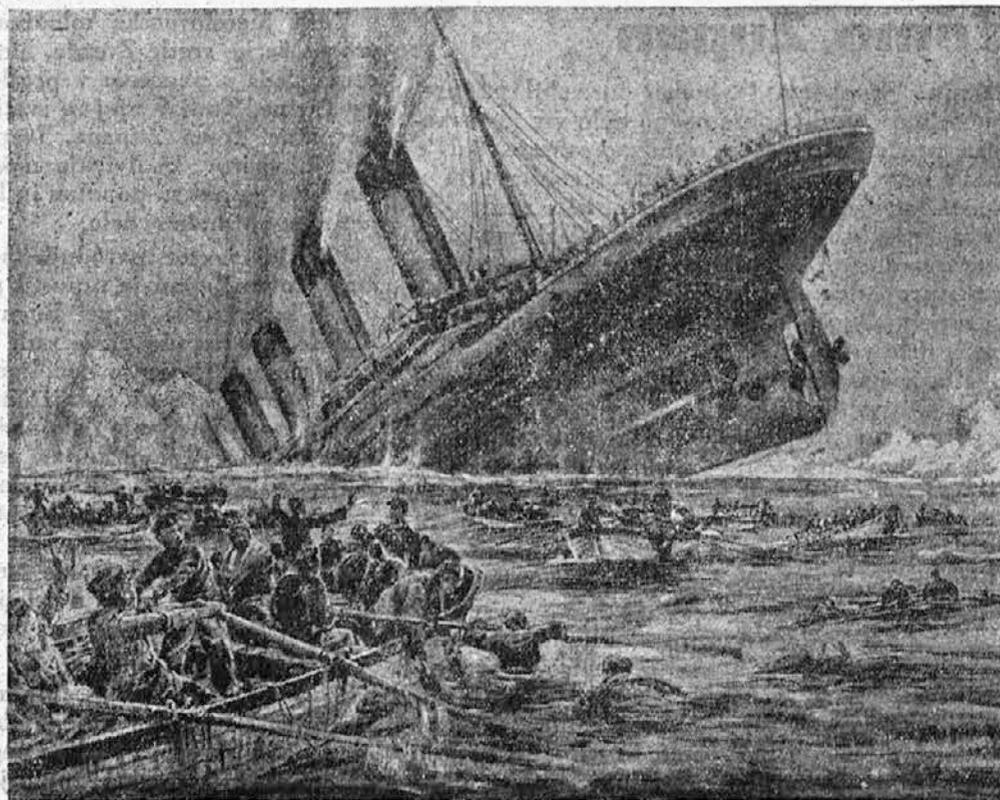
pa premestijo v popolnoma nemške kraje, na njegovo mesto pa pride zagrižen Nемеc.

Ker šola nikdar ni mogla nuditi prave nacionalne vzgoje, se je ista vršila po raznih društvi. Šoli odraslo mladino so društva vzgajala v ljubezni do domovine, učila so jo materinščine, gojila so narodno petje, navduševala so jo za slovanske ideale, dajala so jim dobro domače čtivo in vodila so jih po slovanskih zemljah. Tako delo je vzpodbujalo narod, da je vztrajal na svojih že na pol izgubljenih nacionalnih barikadah. In čeprav tako delo ni imelo nikakih prevratnih namenov, ampak je bilo njega namen samo ohraniti lužiško-srbski narod slovanski kulturni skupnosti, so bila vsa taka društva z nastopom

(Nadaljevanje na str. 6.)

Skupina Lužiških Srbkinj v narodnih nošah

Ob 25-letnici Titanicove katastrofe se vsi svetovni listi spominjajo te največje pomorske nesreče.

Vendar pišejo ameriški listi, da še ni popolnoma dognano, kako se je Titanic zadel ob ledeno goro. Obstojata namreč dve verziji. Najbolj znana je ta, da je ladijski krmar bil prepozno opozorjen na ledeno goro in ni mogel ogromnega trupa pravočasno okreniti. Znano je namreč, da je ladja kljub nasprotno smernemu delovanju vijaka še vedno vozila v neizpremenjeni smeri 2 milj daleč (skoro 4 km).

Druga verzija pa je bolj zanimiva. Pravijo namreč, da so goro opazili pravočasno, toda ladijski poveljnik je bil mnenja, da kolosu ta trk ne more škoditi. Šlo je za rekord. Ukazal je voziti v isti smeri dalje.

Titanic se potaplja

Velike ladje imajo navadno razdeljeno notranjost s stenami v drug od drugega povsem neodvisne prostore in to po dolgem in po črez. Tako se ladja lahko vzdrži še na vodi, čeprav je del njene notranjosti napolnjen z vodo. Ta voda ne more prodreti v sosednji prostor. Zgodilo se je celo, da se je ob trku dveh ladij ena prelomila, polovica je utonila, polovica pa je ostala nad vodo. Ker so pa Titanic gradili za postavitev rekorda so opustili razdelitev po dolžini, ki bi mu baje zmanjšala brzino. Tako je 100 meterska raz, ki jo je napravil led v ladjin bok, odprla vodi pot v vse prečne notranje prostore in mesto brzinskega rekorda je sledila nesreča, ki pa je tudi rekordna.

Vitomil Zupan:

Planina smrti

(Nadaljevanje)

Zon je sklenil prebiti noč z revolverjem v rokah. Veter je bil ob okna in z vedno večjo silo tulil in žvižgal v dimniku. V atmosferi je ležalo nekaj težkega. Zon je nagonsko občutil, da je vsa soba preprežena z žarki pogledov nevidnih oči. Ure so minevale v nestrpnem pričakovanju in napetosti. Zon je bil naslonjen s širokimi pleči na vrata. Premišljal, je kolikokrat se je že boril za svoje življenje. Ponočni napadi afriških domačinov na njegov tabor na pragozdni jasi... lesketajoča se mišičasta telesa divjakov, ki so nenadoma planili s huronskim vpitjem preko palisad... skok prožnega telesa velike mačke... žvižganje krogel... spomini so šli mimo njegovih oči. Videl je svoje letalo s polomljenimi krili in strtim trupom, škileče mongolske oči, ki so prežale nanj — toda vse to je bilo drugače. Sovražnik je bil morebiti nevarnejši, kakor te nevidne duhove, ki so mu v noči predlagali možnost, da se vrnem domov.

ih mišic in brzino ter gotovost. V onemogli jezi bi tolkel kotih. Kje je Neil? Kaj je v dolino? ... To bi lahko bila borba in v sebi je vedno do konca in vendar ni imel niti tu in tam niti

razsajal okrog hiše. Zon je sedel na mesto, kjer je Neila zadnjič videl. Revolver je položil predse. Bil je zopet popolnoma miren. Čutil je, da mora rešiti to zagonetko, ali pa bo ostala za večno nepojasnjena.

Tedaj je zopet kovinsko udarilo ob okno. Hitro kakor maček je ugasnil luč, skočil k oknu in ga odprl, toda le veter je vrgel mrzel val snežnega prahu v sobo. Zunaj je vladala medla bleščava. Videti ni bilo ničesar. Prižgal je luč. Oprezno je odprl vrata, šel skozi vežo; prisluhnil je ob durih profesorjeve sobe, toda čuti je bilo le hrumenje vetra. Odpahnil je vrata in preiskal okolico doma. Veter je nosil sneg popolnoma poševno. Z žepno svetiljko je svetil po tleh pod oknom, toda tam ni bilo nobenih sledov. Vrnil se je. Zapahnil je vežna vrata. Ko je vstopil v sobo, je za trenutek obstal. Na mizi je bil bel list papirja. Vedel je, kaj pomeni. Ozrl se je po sobi. Koti so bili mračni. S stene se je režal v migljajoči luči svetiljke s slike čudno spačen obraz starega moža s pipo. Veter je žvižgal v kaminu. Pristopil je k mizi in se zagledal v papir:

»Pojdite spat. Jutrišnji dan in sledeča noč zahtevata mirnih živcev za zmago nad belimi duhovi.

Zaveznik.«

— Proketo! je siknil Zon, ali sem znorel? Nevidni duhovi — nevidni zaveznik...

Filmska tehnika napreduje

Ali ste videli morda v zadnjih letih kak star nemi film, ki so ga, bodisi radi njegove umetniške vrednosti, ali pa iz drugih razlogov izkopali iz arhivov in ga začeli zopet predvajati? Ali se spominjate razočaranja, ki ste ga doživeli ob presunljivi mimiki, pretirani gestikulaciji in krikih, ki jih niste slišali? Komaj eno desetletje poznamo zvočni film, pa smo ga že vajeni, kot bi nikdar ne bilo drugače. Toda izpopolnjevanje filmske tehnike se ne ustavi niti trenutek. Prihodnja postaja je barvni film. Kot si ne moremo več misliti filma brez zvoka, tako prihodnja generacija ne bo mogla več razumeti, kako smo mogli občudovati n. pr. filme z južnega morja, ki so nam kazali prosojne obalne valove in žareče vence v kódrnih domačink le vedno živo v sivem. — Za barvnim filmom pride plastični film in za njim — kdo ve?

Poizkusi barvnega filma so že precej stari, a rezultati so bili doslej še vedno nezadovoljivi. Tudi pri nas smo že videli par ameriških revijskih filmov v barvah; barva pa je učinkovala tako kričeče, tako sama po sebi, ne da bi podpirala sliko, da je uničila ves njen naravni učinek. V zadnjem času pa prihajajo iz Amerike vesti, da so dovršili po popolnoma novem postopku film, ki se izogiba vsem prejšnjim napakam in daje barvne slike presenetljivo naravnosti. Ker je film tudi v režijskem in igralskem oziru umetnina, je pričakovati, da bo šel kmalu po vsem svetu. Imenuje se »Alahov vrt«, glavna igralka pa sta Charles Boyer, čigar umetniški sloves je že davno utrjen, in Marlene Dietrich, ki se je v zadnjem času, kot kaže, otrsela nekoliko svoje že skoro bolešne, do skrajnih mej pretirane demoničnosti (spomnite se samo »Karnevala v Španiji!«) in postala z naravnejšo igro simpatičnejša.

Dejanje novega filma se odigrava v krogu tujskih legionarjev v Afriki. Priznati je treba, da boljšega kraja za barvni film ni bilo mogoče najti. Nikjer na svetu ne boste videli tako jasnih, nežnih, intenzivnih barv, kot ravno v puščavi. Nikjer drugje ni nebo tako sinje in sončni zahod tako rožnat, ko baš tukaj. Ko boste gledali rdeče vihrajoče plašče beduinov, ki drve na konjih čez žolti puščavski pesek, njihove zelene opasice, be-

Toda po kratkem premisleku se je odločil vendarle, da pojde spat in brez prevelikega glodanja skrivnostne zadeve pričaka naslednjega dne.

Jutro je vstalo sivo. Veter pa je vendarle ponehal. Zon in Sunshine sta sedela pri zajtrku.

— Kje pa je danes vaš tovariš? Nekam dolgo spi, je malomarno vprašal profesor.

— Mhm! je ugriznil Zon z velikim tekom v prepečenec.

— Prav prijetno tu-le na Gaskarju, je rekel profesor. Zon ga je vprašujoče pogledal. Rekel pa ni nič.

— Le kopeli mi manjka. V potovalnem uradu so mi rekli, da je na Gaskarju cel hotel s kopelmi. Ta salamenska reklama!

Spustil se je v razmotrivanje lažne reklame.

Po zajtrku je Zon odšel iz doma in si pričel pripenjati smuči. Tudi profesor je stopil med vežna vrata in tarnal, zakaj se smuški tečaj vendar že ne prične.

Zon je pričel preiskovati okolico hiše. Toda sneg je bil od vetra ves zbit in trd kot beton. Spustil se je po strmini navzdol po plazju. Nenadoma je ostro zavrl. Pred njim so se vile v belem snegu modrikaste sledi smuči. Pod plazom je opazil tri gibajoče se točke. Ljudje na smučeh! V ravnem snuku se je pognal navzdol. Toda sneg je bil skorjast. Veter je namreč zbil gornjo plast v skorjo, ki se je tu pa tam udrla. Ko je hotel okreniti, so se mu smuči udrele in zagnalo

le burnuse, ki plahutajo kot jadra v vetru, se hoste tudi vi priključili pristašem barvnega filma.

Film pride v kratkem tudi v Ljubljano.

Čuden anarhist

Pred padcem Toleda so listi zabeležili tole zanimivo zgodbo:

Španski rdeči miličniki so dobili nepodpisano pismo, ki obtožuje duhovnika Ricarda Saucha Hidalga, da je pristaš fašistov. Takoj so izvršili preiskavo, katere uspeh je iznenadil ves Toledo. Pri duhovniku so našli najrazličnejši materijal, ki je dokazoval, da je don Hidalgo vnet pristaš komunizma in tudi aktiven sodelavec anarhistične stranke. Poleg drugega so našli pri njem tudi potrdilo anarhistične organizacije o plačani članarini za 11 let, kar znači, da je bil don Hidalgo anarhist že v začetku Primo de Riverove diktature. (»Tribuna«)

Skrivnosti stare pagode

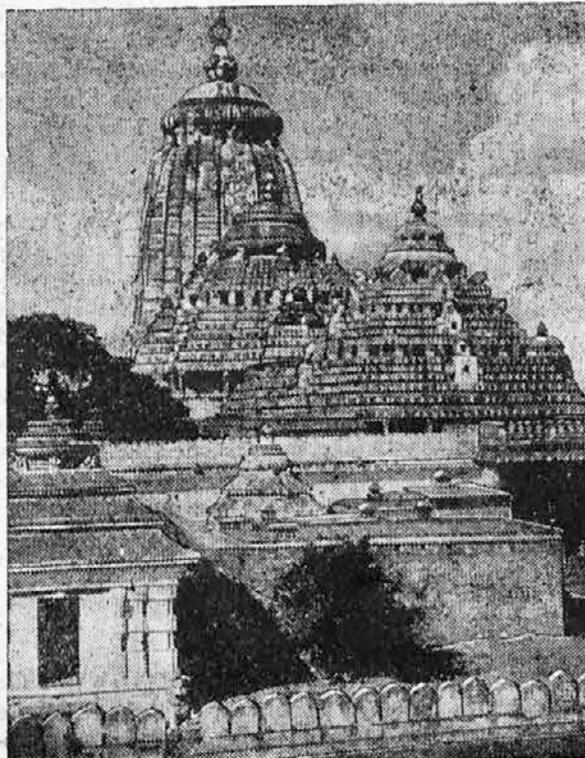
Ob reki Godavari stoji stara pagoda, za katero svet najbrže ne bi niti vedel, če ne bi ameriški tisk te dni prinesel poročila o čudni zgodbi.

Ameriški pustolovec Jim Hart je prišel lansko leto v mesecu juniju v Indijo. Tam se je zadrževal nekaj tednov. Nato pa je odpotoval nazaj v Ameriko. To bi ne bilo nič posebnega. Toda v pagodi ob Godovari sedi ogromna postava boginje iz rdečega kamna. Namesto zenic ima dva velika črna draga kamna, ki pa sta nekega dne izginila. Oblasti so bile obveščene o tem, toda preiskava ni dognala ničesar.

Te dni pa so našli Jima Harta v njegovem stanovanju mrtvega in v očesnih duplinah sta bila — črna kamna.

Hartova ljubica pripoveduje na policiji: Zadnje mesec je bil Jim ves razburjen in se ves čas ni ganil iz hiše. Preje mirnega in odločnega moža ni bilo mogoče več spoznati. Često je našla, kako si je podpiral glavo z obema rokama in prestrašeno gledal predse. Ko je vstopila, se je zdrznil in se ni takoj znašel. Nato je tožil, da vsako noč vidi starega sivolasnega derviša, ki ga molče motri. To noč pa se mu je baje zopet pri-

kazal in mu pomolil sliko njega samega, le mesto oči je imel — dva črna kamna. Odslej se je sploh zaklepal, jedel tako malo in duševno ter telesno popolnoma propadel.

Oblasti domnevajo, da je mož zapadel mponozi maščevalnega indijskega svečenika. Morila si je celo sam izkopal oči in del v dupline oba kamna. Vsekakor bo slučaj Jima Harta ostal najbrže nepojasnen.

Radio v ženski torbici

Danski inženjer Artur Kilzen je z uspehom dovršil svoj izum tako majhnega radijskega aparata, da ga lahko namestiš v — ženski torbici. Z njim lahko sprejemaš vse evropske postaje. Pokazalo se je, da je izum jako praktičen. Pričeli bodo z izdelavo v večji množini.

ga je po strmini navzdol. Ko se je opraskan po licu pobral, so točke vprav izginjale med nizkim boričjem. Trojica so bili izvrstni smučarji, kajti na smučinah ni bilo videti nobenega padca. Končno je opustil zasledovanje, ki bi ga lahko izvabilo prenizko navzdol. Vračal se je v položnih serpentinah. Ko se je ozrl navzgor, je zagledal na plazu skupino smučarjev, ki so prečkali po strmini. Pognal se je navzgor in kmalu razložil vojaško patroljo. Možje so imeli puške križem čez hrbet. Ko so ga zagledali, so obstali in ga počakali. Ko je bil Zon le še nekaj metrov pod njimi, se je ustavil. Eden izmed vojakov ga je vprašal, kam gre in kdo je. Povedal mu je in je videl, kako so se vojaki zdrznili.

— Trije neznanci, je Zon nadaljeval, so pred menoj odšli po plazu nizdoli. Ali so bili morda vojaki?

— Ne! Mi smo edina patrolja!

— Takoj jim sledite, je z ukazovalnim glasom dejal Zon. Velike važnosti je, da ugotovite kdo so! —

— Seveda! je nekam užaljeno dejal eden vojakov, očitvidno vodja patrolje, to je vendar naša dolžnost.

Brez nadaljnega je nekaj ukazal vojakom. Spustili so se v smuk. Zon je gledal za njimi. Kmalu pa so mu med boričjem izginili izpred oči.

Nato se je napatil po sledih treh neznancev navzgor, da ugotovi, odkod prihajajo. Ko pa je

prispel na položnejši svet pod domom, so se smučine v bolj trdem snegub izgubile. Zaman je iskal vse naokrog. Končno je stopil k obmu in odpel smučič. Ko je šel proti vratom, je mimogrede pogledal skozi okno profesorjeve sobe. Sunshine je stal malo vstran od okna in nekaj obračal v rokah. Zon je razložil precej veliko žepno uro. Po obesku v obliki kitajskega zmaja, je spoznal Neilovo uro. Profesor jo je vtaknil v žep in stopil proti vratom. Zon je videl, kako so se zaprla vrata in začul odmevanje profesorjevih čevljev v veži. Očitvidno je odšel v kuhinjo.

Zon je potihoma odprl vežna vrata in po prstih šel do kuhinjskih vrat. Prisluhnil je. Iz kuhinje ni bilo slišati nobenega šuma.

Tedaj se je za njegovim hrbtom oglasil visok glas:

— Čas bo, da pričnete s kosilom!

Sunshine je stal sredi veže in z mežikajočimi malimi očmi nedolžno gledal Zona.

— Ta zrak me napravi proketo lačnega, je nadaljeval.

Zon se je obrnil in ie godrnjaje vstopil v kuhinjo.

— Presneti dedec! je mislil. Nekaj z njim ni v redu! Menda je bolj prebrisan kakor bi mu kdo prisodil.

Pri kosilu je vprašal Zon:

— Profesor, mogoče imate uro? Koliko pa je sedaj?

Solitev vasi

V Ameriki — seveda — so te dni preselili celo vas s hišami, s cerkvijo in vsemi pritliklami. Zdi se sicer neverjetno, toda nujno so rabili prostor za zgradbo velikega rezervoarja. To je selo Plainfield v državi Ohio, ki so ga na valjih prepeljali 800 m daleč. Preseljevanje so prišli gledat ljudje od blizu in daleč. Tako je vasica Plainfield postala slavna.

Sredstvo proti stavki

V tvornici fosfata v Džurigi (francoski Maroko) je izbruhnil štrajk. Delavci so se zabarikadirali v tvornico in zaprli ravnatelja ter uradnike kot talce. V slučaju, da bi oblasti hotele z orožjem udušiti štrajk so grozili pobiti ujetnike. Zahtevali so 100 % zvišanje plač. Oblasti niso vedele kaj jim je storiti. Četrtri dan pa je med stavkujočimi izbruhnila čudna epidemija nekakih garij po vsej koži in morali so se vdati. Po nekaj dneh pa so zopet ozdraveli. Trdijo, da je policija pihala v tvornico neke vrste oster prašek, ki povzroča srbečico. Ravnateljstvo pa je bilo tako prestrašeno, da je takoj poslalo po posrednike. Stavko so baje organizirale — žene delavcev.

Kdo ugane?

Trije slabo oblečeni možje pridejo iz velikega gozda. Na ramah nesejo polne vreče.

Sreča jih gozdar in jih vpraša, kaj so počeli tam.

Odgovore mu, da so lovili.

Gozdar jih ostro pogleda in jih vpraša, ali vedo, kako kaznuje zakon divje lovce.

Možje pa mu reko:

»Lovili smo, toda ono, kar smo ujeli, smo pustili v gozdu, ono česar pa nismo ujeli, nesemo s seboj!«

Kakšno divjačino so lovili?

(Rešitev prihodnjič)

— Uro imam, je z vzdihom odgovoril. Sunshine, toda odkar je padla na tla, ne gre več.

— Moj prijatelj Neil ima tudi uro, pa ga sedaj ni tu. Njegova ura je prava posebnost: kitajsko ročno delo. Drag spomin mu je. Gotovo bi mu bilo žal, če bi jo izgubil.

— Da, da, za take stvari je človeku vedno žal. Ko sem šel v šolo, mi je mati dala zlat obesek. Pri nekem lovu na žuželke pa sem ga izgubil. Verjemite mi: jokal sem, je žalostno pripovedoval profesor.

Po kratkem premolku je Zon počasi dejal:

— Vendar se mi zdi, preveč tičite v hiši. To bi vam lahko škodovalo na zdravju.

— Veste na tečaj čakam. Čital sem pred kratkim v Zjutranji pošti, da je jako slabo če se človek uči sam smučati. Lahko se nauči napačne držke in potem noben učitelj ne pomaga več. Poleg tega sem pa čital, da naj ne smučamo brez predavanja o nevarnosti zime v gorah. Vidite ... je z zanimanjem razlagal profesor.

Opoldne se je malo zjasnilo. Sonce se je skušalo prebiti skozi meglo.

Zon je stal pred hišo. Pod plazom je opazil iznad prvega drevja tenak curek dima. Hitro si je nadel smučič, pregledal revolver in zdrknil navzdol. Čutil je, kakor da se skriva v boričju odgonetka Planine smrti. Spomnil se je nočnega pisma neznanega zaveznika.

(Dalje prihodnjič.)

Današnji položaj Lužiških Srbov

(Nadaljevanje s str. 3.)

današnjega režima v Nemčiji razpuščena, njihovi glavni funkcionarji pa zaprti.

Eno takih društev je bil lužiško-srbski Sokol, ki je s svojim vztrajnim in sistematičnim delom v dvajsetih letih svojega obstoja ogromno storil za napredek in obstanek svojega naroda. Zato je bil Sokol novemu nemškemu režimu največji trn v peti in takoj po prihodu na oblast je razpustil vsa sokolska društva ter obenem prepovedal kakršnokoli stik s slovanskimi narodi. Sokolu so sledila še druga društva in ostalo je samo nekaj manj pomembnih društev.

Pred sedanjim režimom v Nemčiji so bila vsa lužiško-srbska kulturna in nacionalna društva organizirana v zvezi kulturnih društev »Domowina«. Ta sicer ni bila razpuščena, pač pa so ji nemške oblasti dekretirale od njih sestavljena pravila, po katerih je »Domowina« »Bund wendischsprechender Deutscher« ter ima za cilj pridobiti Lužiške Srbe za veliko nemško skupnost... V praksi izgleda stvar tako, da se smejo nekdanji člani lužiško-srbskih društev udeleževati samo v nemških društvih, ki imajo edino pravico do prosvetnega dela med narodom.

Lužiško-srbski tisk je bil pred leti zelo razvit. Izhajalo je več časopisov in knjig, ki so širili med narodom narodno zavest. Vodilni list je bil dnevnik »Serbske Nowiny«, ki so ga urejevali v nacionalni borbi preizkušeni možje. Prva skrb novega režima je bila, odstraniti te ljudi iz uredništva, mnoge urednike pa je zaprl pod pretvezo, da jih »zaščiti« pred gnjevom nemškega ljudstva. Dekretiran je bil tkzv. »Schutzhaft«, ki je trajal po cel mesec in več. To »dobroto« pa je bilo potem tudi treba plačati in eden takih računov se glasi: »Schutzhaft, Verpflegung etc. v. 28. IV. — 2. VI. 1933 = 35 Tage á RM 2.— = RM 70.—.« Nemška marka je takrat stala 16 din.

Mnogo listov je moralo prenehati z izhajanjem. »Serbske Nowiny« sicer še izhajajo, ven-

dar smejo pisati samo v nemškem duhu in še v tem samo to, kar dekretira oblast. Pred kratkim je bilo uredništvo kaznovano, ker je pisalo ime vodje nemškega naroda Hitlerja z latinico in ne z gotico. Tako pisanje baje ponižuje nemško čast in žali nemški ponos...

Tudi gospodarsko so Nemci Lužiške Srbe popolnoma uničili. Radi raznih šikan so morali izginiti njihovi denarni zavodi, kredita Lužiški Srb ne dobi in danes grozi nova nevarnost: lužiško-srbske kmetije bodo prodane Nemcem in tako bo moral zadnji ostanek polabskih Slovanov izginiti, kajti 95 % ga tvorijo kmetje, ki so danes gospodarsko popolnoma na tleh.

Še celo vrsto takih stvari bi lahko navedel, vendar mi to prostor ne dopušča. Želim samo, da bi bralci »Naše volje« primerjali postopanje naših oblasti napram našim Nemcem, ki se vedno pritožujejo, da se jih preganja. Nemški tisk je vedno poln jadikovanja o postopanju z našimi Nemci in v Nemčiji obstojajo danes na univerzah instituti, ki se bavijo izključno z vprašanjem obstoja Nemcev v državah, ki so nastale na razvalinah Avstro-Ogrske. Pa pri nas? Zdi se, kakor da ni nikjer izven Jugoslavije našega naroda, ljudi našega jezika in naše krvi...

—vb—

Rajske razmere

(Nadaljevanje s str. 2.)

Toda to ni le v Vologdi (60.000 preb.). Take razmere so povsod, kamor ne pridejo tujci. Le nekaj mest je, ki igrajo vlogo nekdanjih »Potemkinovih vasi«.

Zato se gesla, ki jih meče med ljudi sovjetski tisk ne upoštevajo več. Klici (»Pravda« 6. febr. 1937.) kakor: »potreba heroične, svete (!?) mržnje do podlega sovražnika buržuja«, »razredna borba se odloča z nasiljem«, »pograbi za grlo«, »uniči kot gada«, »plemeniti in ostrici čut razredne mržnje«, »brez usmiljenja uničimo gnusne odpadke človeštva!« (t. j. nekomunisti) — ne vžigajo več. Grozen teror, ječe, pobijanja v masah — vse ne bo rešilo krvavih oblastnikov

Ivan-beg Crnojević ima dva sina: Stanka in Djordjija. Djordjije je starejši ter mu po običaju pripada krona njegovega očeta. Mlajši Stanko je odrejen za zetskega vojvodo. Stanko je mlad, preveč vihrav in nestalen, nezadovoljen z vsem okoli sebe ter prihaja že v začetku drame v spopad s svojo okolico. Pojavi se Djordje in mu javi, da je odrejen, da vodi oddelek Črnogorcev v pomoč Skender-begu Kastriotu, ki se pod Krojo junaško bori s Turki ter odbija njihove navale. Stanko je nad tem navdušen ter odide v Albanijo, kjer napravi čudovita junaška dela. Med tem ga skuša turški poslanec, Ibrahim-aga, kot že poprej v Žabljaku, pridobiti za sultana. Obetajoč mu vse balkansko carstvo, ako se poturči. Radi prekomernega pohlepa po slavi in časti sprejme po krajšem kolebanju nepremišljeni Stanko njegov predlog. Njuno medsebojno potrdilo pride po izdajstvu Stankovega sluga v roke Ivan-bega, ki nujno pokliče Stanka nazaj. Stanko se takoj vrne in se udomi v Berislavcih, vasi svoje zaročenke Danice, kjer ga veselo pričakujejo zetski plemenitaši z Dejanom in Perunom, Daničinim očetom na čelu. Odkrijejo mu vzroke očetovega poziva. Stanko, videč, da so njegovi nameni odkriti, prizna vse in se ne pokesa. Radi tega pride do prepira med njim in Dejanom, katerega Stanko v jezi nepremišljeno ubije. S tem je njegova odločitev, da se poturči, popolnoma zapečaten. V begu hoče povesti s seboj tudi svojo zaročenko Danico, obetajoč ji, da bo postala balkanska carica, če gre z njim. Danica, ki ga idealno ljubi in se je radi njega žalostila, ker se je razširil glas, da je ujet, pa kot zvesta Črnogorka in poleg tega še plemiška hči, noče o odhodu iz domovine in o spremembi

in njihovih stolov. Ruski narod trpi in iz trpljenja bo vstal očiščen in močan.

Vendar pa najdemo celo pri nas ljudi, ki propagirajo rdečo idejo, kar pa se da razlagati le z nepoučenostjo ali pa z — dobro plačo!

Iz naših zavodov

Novo mesto

Dne 17. III. t. l. je priredil krajevni odbor J. S. dve predavanji: ob 16. uri za podmladkarje, ob 20. uri za ostalo občinstvo. Predavala sta g. Viktor Pirnat iz Ljubljane in M. Midjović, pešadijski kapetan. C. Pirnat je govoril o naši trgovski in vojni mornarici. Predavanju so sledile skioptične slike z našega Jadrana. Drugi govornik je govoril o pomenu našega morja v narodnem oziru. Prostovoljni prispevki, ki so se nabrali, so namenjeni revnim dijakom novomeških šol za izlet na morje.

Sokolsko društvo, ki praznuje letos svojo 50 letnico, jako agilno deluje. Kot uvod v jubilejno leto je 18. III. t. l. priredil naraščajski odsek akademijo, ki je vsebovala poleg telovadnih točk še recitacije in glasbene točke.

Ptuj

Kot smo poročali že zadnjič, je naraščajski odsek Sokola priredil 6. t. m. v mestnem gledališču izredno uspelo opereto »Hmeljska princesa«, ki jo je spisal in ugalsbil nadarjeni komponist učitelj Gobec Radovan. S to opereto, ki je prvi poskus te vrste med srednješolsko mladino, je naraščajski odsek pokazal, da ima v svojih vrstah prvovrstne moči, ki se ne strašijo truda in dela.

Glasbeni del operete je vodil brat Zidarič Boris, ki je opereto tudi dirigiral, režija pa je bila v rokah brata Vodnika Srečka. Oba sta svojo nalogo odlično opravila. Naslovno vlogo je igrala sestra Gizela Kovačeva, ki je bila igralsko in pevsko zelo dobra. Vlogo Branka je kreiral brat Vizjak Ciril, ki je svojo nalogo tudi prav dobro rešil. Ugajal je židovski trio: Khon, Izak, Salobir (bratje Lipič, Tory, Vodnik), ki je publiko pripravil do prisrčnega smeha. Odličien je bil tudi brat Kostanjevec v vlogi Komana, ki je pravi igralski talent. Tudi ostale vloge so bile dobro zasedene. Priznanje zasluži tudi zbor, dasi tu in tam malo nesiguren. Dobro se je odrezal tudi orkester.

vere ničesar slišati. Med mladima zaročencema se razvije oster pogovor, v katerem vsak iznese razloge svojega mišljenja. Stanko je neizprosen. Ker se ji ne posreči, da ga odvrne od njegove namere, gre nadenj z nožem, vendar ga ne more raniti. Razburjena radi Stankove namere in razžaljena, kliče na pomoč ljudi, ki so se od daleč v pogonu za Stankom pokazali ter jim obeta, da se bo poročila z onim, ki ujame in kaznuje črnogorskega izdajalca. Od ljubosumja razjarjeni Stanko jo lažje rani z nožem in zbeži na turško stran. Ljudje, ki so lovili Stanka, so prišli prekasno in Perun najde svojo ranjeno ter nezavestno hčer, ki mu prizna svojo ljubezen do Stanka. Stanko, ki se je poturčil, vzdigne veliko vojsko proti svojemu očetu in bratu. Oče Ivo, zlomljen radi starosti in sramotnega Stankovega dejanja, preda vodstvo svojemu sinu Djordju. Pod njegovim vodstvom razbijejo Črnogorci uspešno Stankovo vojsko ter ranijo celo Stanka samega. Ranjenega najde Danica, ki kot Kosovska devojka po končanem boju z vodo in vinom krepča ranjence na bojišču. V prvem trenutku ne spozna Stanka in misleč, da je Turek, da piti tudi njemu, ker ji njena plemenitost nalaga, da okrepa tudi neopasnega sovražnika. Ko ga prepozna, se zdrzne. Vendar pa se spomni svoje velike ljubezni do njega. Vzdigne ga, ga okrepa in zaklinja, naj se vsaj sedaj pokesa in vrne v domovino. V tem trenutku pridejo njegovi spremljevalci, ki ga svojega pašo, vzdignejo na nosila in odnesejo v turško taborišče. Z nosil odgovarja Stanko Danici, da se niti malo ne kesa svojega koraka in da celo upa, da ga bo ona obiskala v Skadru.

(Dalje prihodnjič)

Kultura

Balkanska carica

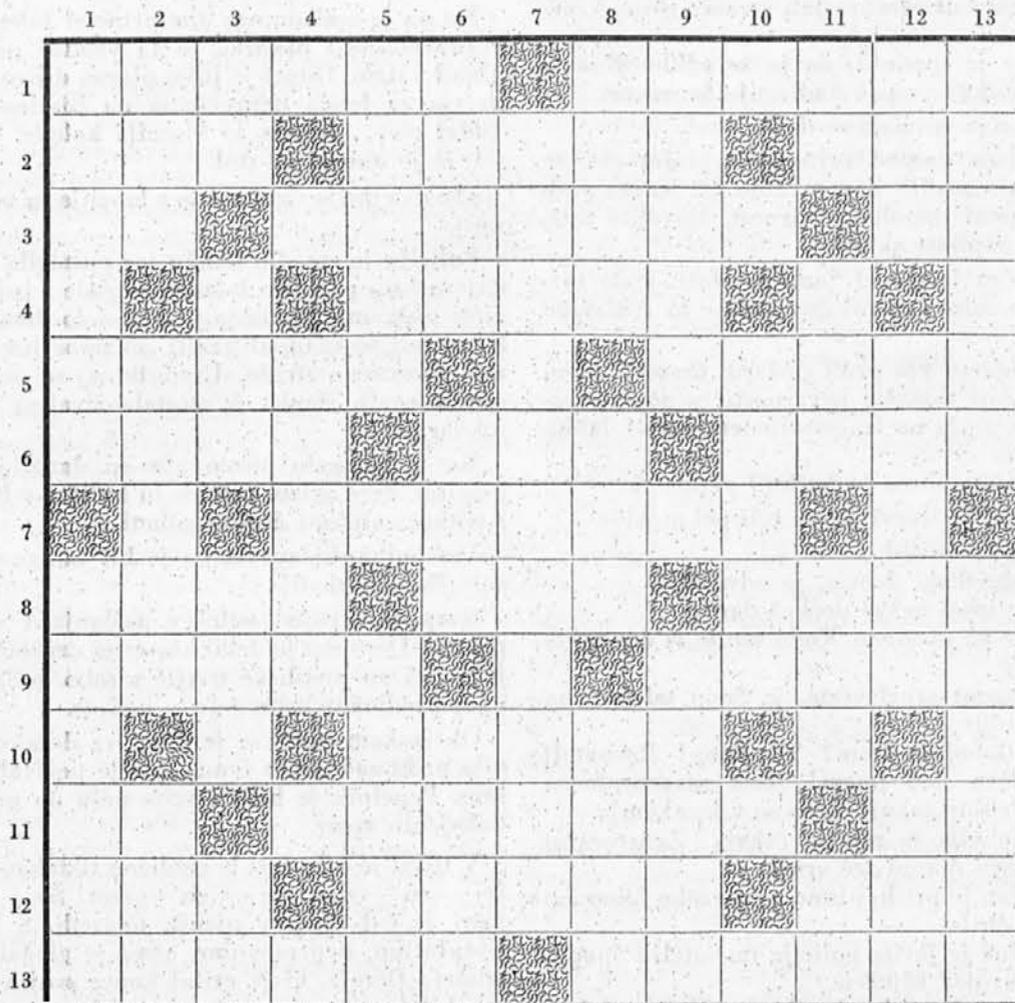
Priobčujemo del s svetosavsko nagrado grajene študije gospoda Milana Rakovičevića: »Književno delo kralja Nikole Petrovića Njegoša«, »Balkansko Carico«, drama v treh dejanjih, ki nam jo je avtor iz prijaznosti stavil na razpologo za priobčitev.

»Balkanska Carica« je najboljšo delo kralja Nikole in plod njegovih zrelih let. Po času svojega nastanka se javlja med »Hajdanom« in »Arvanitom« ter vsebuje najkarakterističnejše odlike kraljevega književnega ustvarjanja. »Balkanska Carica« je drama v popolnem smislu besede, zasnovana na zgodovinski zanimivem motivu. Razdeljena je v tri dejanja ter posvečena Črnogorkam. Če je glavna vsebina »Gorskega venca« izgon poturic iz Črne gore, vsebuje jedro »Balkanske Carice« njih pojav, ki se začneja s turško invazijo v zetske »Kamenjare« in se javlja od zgoraj, t. j. iz krogov zetskega plemstva ter prodira vse globlje v narod.

Glavni predmet »Balkanske Carice« je poturčenje najmlajšega sina Ivan-bega Crnojevića Stanka in tragična usoda njegove nesojene zaročenke Danice.

Ker je »Balkanska Carica« glavno delo našega pesnika, ki hrani v sebi vse v naprej odrejene karakteristične poteze in vrline kraljevega ustvarjanja, se bomo ob njem zadržali malo dalje in podrobno analizirali njeno formalno in idejno vsebino.

Križanka

Vodoravno: 1. Modeli za vlihanje — ime našega pisatelja. 2. Reka (špansko) — daljši izprehod — ime našega športnika. 3. Znižana nota — mesto v Aziji — kost (lat.) 4. Vokal — vokal — novačenje — zopet isti vokal — pa še eden. 5. Četrti sklon angleških plemenitnikov — zvonec soglasnik — težko pričakovan trenutek 6. Prednamec v Primorju — na polju kima — ribam nevarna reč. 7. Srbohrvatska zveza — združi v eno — vokal, znak začudenja. 8. Porast — domačija — francosko mesto (fon). 9. Uganka — kot 5 drugič — zaliv v Afriki. 10. Kot 4 prvič, drugič, četrtič — kot 7 prvič — priimek ženske osebe iz »Luciferja« — prvi samoglasnik — ustni soglasnik. 11. Kemični znak za težko kovino — se podi po savani, — stari kemijski znak za helij. 12. Trije enaki vokali — rogovača, kisli mineral — naš bakreni rudnik. 13. Žalostna (lat.) — s K v začetku; slovensko žensko ime.

Navpično: 1. Južnoameriški mešanci — namenilnik glagola, ki pomeni razkopavanje. 2. Zvišana nota skale — oljčna rastlina — zrak (franc.). 3. Italijanski spolnik — pesem se razlega (srbhv.) — tam (lat.) — dva vokala. 4. Prislov kraja — ozek vokal — kolegi — kot 10. zadnje — sičnik. 5. Zdravilne kroglice — mehki konsonant — smuk v dol. 6. Kmečka soba — je sladek — nordijsko žensko ime. 7. Kremenčasti kristali modrikaste barve. 8. Peti sklon vreče (srbhv.). — Kiplingov roman — skrepenela magna. 9. Kar ni mlado — soglasnik — skupščina starih. 10. Začetek abecede — kot 9. drugič — tretji sklon reke na Češkem — goltnik — jezičnik. 11. Osebnostni zaimek — vzklík — prisega — pogojni veznik. 12. Glej — zobna pasta — odeja. 13. Cvetlica — žensko ime iz Gogoljevega romana.

Sportni drobiž

Smučanje

Na zgodovinski progi Sälen—Mora v švedski provinci Dalekarnien so se vršile v marcu najtežje smučarske tekme-Wasa tek. Letos je bila proga nekoliko skrajšana in je merila okoli 85 km. Tekmovalcev je bilo 60. Zmagal je švedski mojster za 50 km. tek Artur Häggblad s časom 6:05:56. Drugi je bil Erik Madsova 6:06:00. Häggblad je zmagal sedaj že tretjič na teh najtežjih smučarskih tekmah sveta.

V Oslu je skočil Reider Andersen 81 in 77 m. Za nas, ki smo vajeni planiških rezultatov, to ni mnogo.

Na velikih tekmah v smuku za pokal italijanskega kralja je zmagal Passete (Italija). Treba je bilo absolutirati 6 tekov. V začetku sta zmagovala Sertorelli in Chierroni, ki pa sta radi premnogih padcev izpadla. Drugi je bil Lafforgue (Francija) in tretji Burnet (Francija).

Plavanje

Jack Medina, olimpijski zmagovalac na 400 m prosto, je odšel na turnejo po Avstraliji in Japonski.

Ragnhilda Hveger je postavila pred kratkim svoj osmi svetovni rekord. Na 400 m hrbtno je plavala 5:44,5 in s tem zboljšala rekord Mastenbrockove za 15 sekund.

Tenis

Na kongresu teniške zveze v Parizu so bili sprejeti v zvezo novi člani: Litva, Siam, Jamaica, Libija, Malajska in Palestina.

V Kairu je Italijan Stefani premagal von Cramma s 7 : 5, 5 : 7, 13 : 11.

Jugosloven Pallada je osvojil v Johannesburgu z zmago nad Kirbyjem (6 : 2, 4 : 6, 0 : 6, 6 : 1, 6 : 0) južnoafriško prvenstvo.

Perry je zaslužil na svoji dvomesečni turneji po Ameriki 61.000 dolarjev ali 2.623.000 Din.

Caro — Kann obramba

D. Tartakower — N. N.

1. e 4, e 6, 2. d 4, d 5, 3. f 3, de (razvija nasprotnika, zato bolje e 6), 4. fe 4, e 5. 5. Sf 3, ed 4. 6. Le 4! Lb 4 — (Lg 4? Lxf 7 —!), 7. e 3, de 3. 8. Lxf 7 —!, Kxf 7 (odpornejše bi bilo: Ke 7, 9. Db 3, e b 2 — 10. Dxb 4 —, Kxf 7. 11. Lxb 2 z napadom). 9. Dxd 8, eb 2 — 10. Ke 2, bxa 1 D (dobi sicer novo damo, toda zapuščeni kralj je izgubljen). 11. Sg 5 —, Kg 6. 12. De 8 —, Kh 6. 13. Se 6 —, g 5. 14. Lxg 5 mat.

Problem

Dr. Palitzsch

Beli: Kh 4, Db 8, Tb 3.

Črni: Kc 4, kmet: e 5, d 5, d 3.

Rešitev problema iz prejšnje številke:

1. Th 4 in 2. Kc 7.

JAVNO ŽREBANJE

Ker smo naknadno izvedeli, da se za dan, ko smo napovedali javno žrebanje nagrade za rešitev nagradne križanke iz velikonočne številke našega lista, pripravljala pevski in glasbeni nastop srednješolcev in bi jim bila radi tega udeležba na žrebanju onemogočena, prelagamo termin javnega žrebanja na soboto, 24. t. m. ob 15. uri v prostorih uredništva, Masarykova 14/II. (palača Grafika). Enako podaljšujemo čas za pošiljanje rešitev do 23. t. m. Prosimo vse prijatelje našega glasila, da se v polnem številu odzovejo našemu vabilu na javno žrebanje. Treba je, da se med seboj spoznamo!

Uredništvo.

Šah

Državni klubski prvak je postal L. Š. K. s tem, da je na velikonočno nedeljo premagal zaslužno Novosadski Š. K. z rezultatom 4½ : 3½. Borba je bila izredno ostra in napeta. Zmaga je bila izvojevana šele v zadnji partiji, ko je Sikošek nadvladal Popovića. Zmago Ljubljancev so omajali Furlani, Preinfalk in ing. Weiss, ki so sicer zanesljivi igralci, so pa to pot odpravili. Posamezni rezultati so bili sledeči: Pirc—Bröder 1 : 0, Furlani—Rajković 0 : 1, Preinfalk—Kulžinski 0 : 1, Sikošek—Popović 1 : 0, prof. L. Gabrovšek—Živanović 1 : 0, dr. J. Gabrovšek—dr. Ilijć ½ : ½, ing. Weiss—Cvany 0 : 1, Ciril Vidmar—Schwab 1 : 0; L. Š. K. je postal s tem tretjič državni prvak klubov.

Fine se je udeležil dveh ruskih turnirjev in obakrat zmagal. Priznati pa je moral, da je imel težko delo. Rezultat prvega turnirja v Moskvi je: Fine 5, Kan 4½, Parnov 4, Bjelavjencev 3½, Alatorcev in Judovič 3, Bondarevskij in Liliental samo 2½. V Leningradu pa je bil rezultat sledeč: Fine 4, Löwenfisch 3, Rabinovič 2½, Budo in Rauser 2, Iljin Ženevski 1½. Fine je igral tudi simultanko, ki pa se je končala s katastrofalnim izidom. Dobil je 8 partij, remiziral 7, izgubil pa kar 15.

Glavni turnir L. Š. K., ki je sedaj nekoliko počival, bo končan prihodnji teden. Ker je bil ing. Prek črtan, je stanje sedaj naslednje: Furlani 11 (1), Preinfalk 8 (4), Sikošek 7½ (4), Marek 7 (6), Muzlovčič 6½ (2), ing. Weiss 6 (3), Kumelj 6 (1), Cibic in Samec 5½ (3), Mlinar 5½, Majcenovič 4½ (3), Peterman 4 (5), Samohor 4 (3), prof. Čop 2 (3), dr. Sever 1 (2).

Društvo Slovencev v Beogradu ima dosti močno šahovsko sekcijo. Na prvenstvenem turnirju je zmagal znani mariborski šahist Konič z 10½ točke od 11. Dr. Šri-bar je dosegel 10 točk, Mejak 8½, Krik 6½.